

AJASSA LIIKKUU

Rohkeaan elämään

”Alistuneesta elämäntavasta rohkeaan elämäntapaan” oli teemana SAK:n elämäntapakurssikokeilulla, joka kesti runsaat kaksi vuotta.

Kurssilla pyrittiin kartoittamaan ihmisten kokemuksia ja tunteuksia, erittelemään ja kuvaamaan heidän toimintaansa sekä rakentamaan tietä uudenlaiseen elämäntapaan. Yhtenä lähtökohtana oli, ettei elämää voi lohkoa työhön, jota ihminen tekee vain palkan takia, ja muuhun elämään, jolloin ihminen toimii kuluttajana, vaan että se, mitä työssä tapahtuu, vaikuttaa myös muihin asioihin.

Mukana on ollut n. 200 ihmistä viidestä ammattiliitosta ja yhdeksältä paikkakunnalta. He ovat osallistuneet neljälle, paikkakunnittain järjestetylle viikonloppukurssille sekä yhteiseen tapaamiseen kokeilun päätteeksi.

Alkoholipolitiikka-lehti keskusteli kurssikokeilun antamista herätteistä kurssia suunnittelemassa ja vetämässä olleiden Leo Lindstedtin ja Raine Mäkelän kanssa. He molemmat ovat Kiljavalla toimivan Ammattiyhdistysopiston opettajia.

Alistuminen vaikea tiedostaa

Kurssilaisten omaa käsitystä siitä, kuinka alistuneita he kokevat olevansa, mitattiin professori Antti Eskolalta peräisin olevalla neliportaisella luokituksella. Toisessa ääripäässä oli ajelehtiminen muiden tahdon mukaan, seuraavana pystyminen selviytymään arkipäivän asioissa, sen jälkeen muutoksen välttämättömyyden tajuaminen, mutta sen odottelu, että toiset aloittavat ensin, ja toisessa ääripäässä oman elämän hallinta ja asioiden tekeminen niin kuin itse haluaa.

R. M.: Näistä asioista puhuttiin

Raine Mäkelä

kurssilla varsin paljon. Sen aikana ihmisten ajattelussa tapahtui muutoksia, ja he saavuttivat tuon kolmannen tason. Mutta sitten tuli vastaan se, uskaltaako kuitenkin, riittääkö rohkeus.

L. L.: Ammattiyhdistysopiston kuukauden kurssin alussa reilut puolet kurssilaisista arvioi itsensä sille tasolle, että on oman elämänsä haltija. Mutta sitten kun nykyistä elämää on käyty aika rajulla tavalla läpi ja alistuminen on paljastunut, on moni joutunut myöntämään olleensa arkielämän seikkailusta toiseen meneviä ja tiedostavansa nyt muutoksen tarpeen.

R. M.: Alistumisen tiedostaminen ei ole mikään helppo asia. Ihminen joutuu sen eteen niin harvoin, edes miettimään asiaa. Se on niin kova tämä virta, jossa me menemme tavallaan muiden ohjailussa.

Kurssilla puhuttiin myös suhtau-

tumisesta päihteisiin, ei kuitenkaan siksi, että taustayhteisöinä olivat mm. kaksi työväen raittiusliittoa ja Alko, vaan siksi, että päihteet liittyvät olennaisesti ihmisten elämään.

L. L.: Alkoholi ja huumeet luokiteltiin aika selvästi alistuneen elämäntavan puolelle, mutta niihin ei kuitenkaan suhtauduttu millään tavalla moralisoiden. Kun ihmisiltä asiaa kyseli, yksi vastaus oli, että siirryttäessä alistuneesta elämäntavasta rohkeaan elämäntapaan saattaa olla niin, että joku tekee elämänsä ensimmäisen varsinaisen rohkean teon otettuaan rohkaisuryypyn, mutta niinkin saattaa käydä, että joku tekee elämänsä viimeisen teon alkoholin vaikutuksen alaisena.

R. M.: Alistuneisuutta on myös se, että paetaan kotioloja ammattiyhdistysliikkeen viikonlopputilaisuuksiin ja ryypätään siellä, samoin se, jos käyttää sosiaalisen paineen vuoksi

Leo Lindstedt

alkoholia jossakin tilanteessa, vaikka ei sitä tavallisesti käytäkään.

L. L.: Tämä liittyy siihen, missä määrin ihminen alistuu yleiseen mielipiteeseen. Sen myöntäminen on kaikkein vaikeinta.

Mitä rohkea elämä on?

Kurssin aikana pyrittiin rakentamaan utopiaa rohkeasta elämästä. Sen määrittelyssä oli lähtökohtana kolme arvoa, totuudellinen maailmankuva, ihmisarvo ja yhteistyö, jotka muodostavat kokonaisuuden ja sisältävät erilaisia asenteita, tekoja ja toimintaa, arkipäivän asioissakin tapahtuvaa vaikuttamista.

L. L.: Esimerkiksi yhteistyötä käsiteltäessä purettiin edustuksellisen toiminnan illuusiota ja rakenneltiin tilalle rinnakkaisia toiminnan muotoja, mm. erilaisia pienyhteisöjä.

R. M.: Martti Lindqvistiltä lainasimme ajatuksen siitä, että jo unelma rohkeasta elämästä on rohkeaa elämää. Jos unelma on aito ja sitä koh-

den edetään vaikka vain pienin toin, se on jo rohkeaa elämää. Ihmiset yleensä väheksyvät pieniä asioita. Heille on opetettu, että tärkeitä ovat vain isojen poikien pelit, joita voi seurata televisiosta, mutta joissa ei ole paikkaa ihmiselle. Ihmisillä pitäisi olla mahdollisuus työpaikallaan ja yleensä elämänympäristössään tehdä sellaisia asioita, joita haluavat tehdä ja pitävät tärkeinä.

Etsittäessä keinoja oman elämän hallintaan on vaarana, että ryhdytään hakemaan elämän hallinnan esteitä ihmisen pään sisältä, subjektiivisista tekijöistä, jolloin yhteiskunnasta ja ihmisen elämänympäristöstä aiheutuvat tekijät jäävät vaille riittävästi huomiota. Ja missä määrin oman elämän haltuunotto on mahdollista ottaen huomioon kaikki elämään vaikuttavat ulkoiset pakot?

Kurssilla puhuttiin paljon siitä, kuinka yksi osa alistumista on nähdä niin, että maailmaa muutetaan vain esimerkiksi saamalla Suomeen uusi poliittinen enemmistö tai vaihtamal-

la yhteiskuntajärjestelmää.

L. L.: Poliitiikan vanhojenkin subjektien, puolueiden ja vastaavien, on helpompi toimia uuteen suuntaan, jos yksittäisillä ihmisillä, joiden puolesta puolueiden tai poliittisen järjestelmän pitäisi toimia, on henkilökohtaista rohkeutta muuttaa omaa elämäänsä avoimempaan ja keskusteluvampaan suuntaan. On tärkeää, että ihmiset puhuvat oman arkikokemuksensa pohjalta niistä asioista, joita tiedotusvälineissä ja poliittisen ylätaason kesken käsitellään rakenteellisina sosiaalipoliittisina uudistuksina.

Ei ole helppo muuttua

Tämänlaatuisten kurssien suunnittelu ja vetäminen on ollut melkoinen prosessi myös siinä mukana olleille. Mitä teidän omassa päässä on tapahtunut?

L. L.: Se on ainakin tullut selväksi, että alistuneen elämäntavan vahvimmat ylläpitäjät ovat talouselämä ja sen juoksupoika mainonta sekä joukkoviestimet. Niiden ote ihmisistä on rautainen. Vaikka itse tiedostaa niiden otteen ja merkityksen, on niiden vaikutuksen alainen.

R. M.: Kolmen vuoden ajan tässä on joutunut lukemaan ja ajattelemaan asioita hyvin paljon ja muodostamaan kantansa asioista, joista on aikaisemmin ollut aika epämääräinen käsitys. Tässä on paljastunut myös se, että muutoksen tekeminen on paljon vaikeampaa kuin kurssin alkuvaiheessa kuvittelimme.

Raine Mäkelä ja Leo Lindstedt voivat kertoa esimerkkejä siitä, kuinka monet kurssilaiset henkilötasollakin muuttivat kurssin aikana. Se tuli ilmi ihmisten omaan elämään liittyvissä asioissa ja niiden käsitteilyssä toisten kurssilaisten kanssa.

Ajatuksena on, että kurssikokeiluun osallistuneet käyttävät kurssilta saamiaan kokemuksia ja virikkeitä niin omassa arkielämässään kuin myös työyhteisössään ja niissä toimintoissa, joissa he ovat mukana.

Tämäntyylinen kurssitoiminta ei loppu elämäntapakurssikokeilun päätymiseen, sillä Kiljavalla järjestetään rohkean elämän kurseja, joilla käsitellään samoja aihepiirejä.

Jorma Hentilä